

ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН АЛДЫГЫ ЧЫЫЛДАЗЫНЫН ҮШКУ СЕССИАЗЫ

В. Ф. ГАРБУЗОВТУН илеткелинин төнчүзү

(Эгези 2-ги арында).
 немеле чарыгаларын өйдөрү-биле 1964—1965 чылдарда 600 миллион рубль түнүг тускай акшаландырышкыны баш уур көрүп турар. Чаа техниканы тургусканы болгаш ажылдала киргенин дөш бүүдүрүлгө чөлдөрүн мактап шаңнаар сорулга-биле шаңнаалар фондузунга 300 миллион рубль тускайлар.

Улетпур чылдын-на чиг-эттерин болгаш материалларын ажылдарын экижиктеринин түнелдери хай камнагаларын ап турар; бо чылдын 9 айларын дүргүзүндө ол факторун күсөлү-биле пландан лашвар камнага 400 миллион ажур рубль болган. Оол-биле кады чиг-эти, материалдарын, отулар чүүдү болгаш электри энергиязын арттыр чарыгаларын болдуруп турар бүүдүрүлгө ам-лаа эвээш өвөс.

Оол-биле холбаштыр улус ажыл-агыйына улуг ажур-дузалыг айтырылгара: электри энергиязын камнаарына, а ол ышкаш чиг-эттин болгаш материалларын улум деп-шилтеги, камнагалыг хөвирлерин, замкытын мурунда химия улуту-гунун продуктуларын ажылдарын күсөлү-биле материалдарын камнап аларына илеткелчи өнөзал доктаган.

Бүүдүрүлгөлерин болгаш организа-цияларын эргелде турар саары-ла хөвирлерин ажылдарын экижидери улус ажыл-агыйына улуг ажур-дузалыг. Улетпур 1964 чыл-

дын эгезинде 24 миллиард рубль түнүг бот саарылга-а акша-хөргө-лөтү болуп турар. Кезир ийи чыл-дарнын дүргүзүндө ол ам-лаа 3,5 миллиард рубльге көвүдөр болгаш улуту-гунун чогууру-биле ажылдаар-ын дозуу-биле хандырар. ыччала-ла саарылга хөргөнгөлерин ийи ажылдарын айтырылгычыне ды-ка хөй бүүдүрүлгө черлеринде дыка четпес кичөөнгөй салып турар.

Транспорттун болгаш харылаа хөвирлеринин бүгү хөвирлеринин шалкын хөгжүлдөтүн улус ажыл-агыйын эргелде илеп турар дугайында СЭКП-нин Программалык ийи айтышкынын барымдалап көргөш, ол сорулгаларга хөй хөргө-лөтү чарыгаларын баш уур көргөн. Демир орук, агаар, суг болгаш авто-мобил транспортун болгаш харыла-ла хөвирлерин хөгжүдери-биле 1964—1965 чылдарда 15,8 мил-лиард рубль тускайлар. Ол акша-хөргөтү транспорттун болгаш харыла-ла хөвирлеринин техника талазы-биле чаартып кылдыр, бистин транспорттуу чаа электроватар-биле, тепловатар-биле, амгы үенин күчүлүг суднолары-биле болгаш еске-лаа техниктиг чүүдөрү-биле ханды-рар арганы бээр. Транспорттун тех-никтиг хандырлыгызы 1964—1965 чылдарда чүктөрүн болгаш пасса-жирлерин өсөртүгүн улус ажыл-агыйын негелдизин оксаал чокка хандырар арганы бээр.

Көдөз ажыл-агыйны акшаландыраы

СЭКП Төп Комитеди болгаш эш Н. С. Хрущев болу көдөз ажыл-агый-нын хөгжүдери дугайында өвөз саг-ын салып турар деп, эш Гарбузов демделген. Чурттаа чонун болгаш улус ажыл-агыйнын көдөз ажыл-агый продуктуларын негелдизин улум дозу хандырар сорулга-биле көдөз ажыл-агый бүүдүрүлгө-сүн улум ийи хөгжүдери-биле улган хөвирлерин чайгыштып чокка бот-тандырып турар.

Колхозтарга болгаш совхозтарга күрүнө улум-на өвүп турар сан-хөө дузалачкыны көргүзүп турар. Чүтле сөөлүг беш чүүдүр дүргүзүндө чеди чыл планында көрүлгөн сан-тунерден беш ажур немеледе ка-питал салышкынына, чаа совхозтар-нын тургузарына, мал акшалынч-продукциязын, чигир сөвкөзанын, хөвөнгин салар база дулаар өрөктөрүн улуттарына, а ол ышкаш көдөз ажыл-агыйны хөгжү-дөтүн өскө-лаа хөвирлеринге ажылдары-биле 8,7 млрд. рубльди тускайлар.

Көдөз ажыл-агыйга берген аажок улуг дузалачкы ботунун аажыкты түнелдери берген. Көдөз ажыл-

агый продукциязын бүүдери болгаш белектөрүн дыка көвүдөш.

1964—1965 чылдарда улус ажыл-агый планы-биле көдөз ажыл-агый продуктуларын бүүдөрин дыка көвүдөтүн көргөн. Ол сорулганы көдөз ажыл-агыйнын интенсифика-циязын—көдөз ажыл-агый кул-тураларын дүргүтүп болгаш мал ажалынчын продуктуун шыгыш бөлдөрүнүн арганы-биле шийтир-лаар.

1964—1965 чылдарда улус ажыл-агый планы-биле баш уур көрдүгүн көдөз ажыл-агыйнын хөг-жүдөринин планы эргөжөк чүтүлө сал-хөө кураулары-биле долдуур хандырар. 1964 чылда ол сору-лгалга 11,9 миллиард рубльди тус-кайлар,—ол, бо чылдын ичинде 22,5 хуу хөй, а 1965 чылда—12,8 мил-лиард рубльди бээр деп илеткелчи демделген.

Көдөз ажыл-агый бүүдүрүлгөсүнө капитал салышкыны 1964 чылда 5,4 миллиард рубль болгаш 1965 чылда—6 миллиард рубль болу-р; чүтле чагыс 1964 чылда ка-питал салышкыны 35,3 хуу өвөр. Ол хөргөнгөлерин колдуунда-ла суг ажыл-агыйнын тууунга, мал ажы-

лынын оран-саваларын тударына, көдөз ажыл-агый техниказын салып аларына чарыгалар. Оол-биле чер-гелештир 1964—1965 чылдарда кол-хозтарга 2,8 миллиард рубль түнүг үзүн хуусаалыг чөлдөрүн тылсыр.

Көдөз ажыл-агыйга тускайлаан акша-хөргөнгө 1964 чылда ми-нералдыг кемичилдигелерин барык 22 миллион тонна болгаш 1965 чыл-да 30 ажык миллион тонна чедир саарын хандырар, а 1963 чылда ол 15,9 миллион тонна турган болгай. Сугаттын черлерин шөлү 1964 чылда 313 мун гага болгаш 1965 чылда—449 мун гага калбарар. Ол чорук тараа культуралары тарып черлерин сугтарарын талазы-биле бирги черегин ажылдарын боттан-дырып эргелдери кирештер арганы бээр.

Көдөз ажыл-агый продуктуларын белектөрүнө улум-на чүтүлө чер-лерин ээлеп турар совхозтарын ак-шаландырына 1964 чылда—7,4 миллиард рубльди тускайлар, ол бола 1963 чылдын ичинде 31 хуу хөй бола 1965 чылда анда 84 миллиард рубльди бээр.

«Сөзсөзлөттехниканын» Бүгү-нөлдө каттышкынынын бараан саарылгынын хөмчөсүн 1964 чылда 6,8 миллиард рубльге тодар-тап, амгы 1963 чылдын ичинде 12,7 хуу хөй болу; 1965 чылда ийи-чөк саарылга 7,3 миллиард рубль болу-р. Бараан саарылгынын ийи-чөк өздө-нү эргөжөк чүтүлө саарылга хө-ргөнгөлерин-биле хандырар.

1964—1965 чылдарда улум кө-вүдөр минералдыг кемичилдиге-лерин калагалары-биле дыка хөй саг-ынч скелдери турарын айты-каш, ол сорулгага 260 миллион ажур рубльди чарыгалар дөөн.

Колхозтарын болгаш совхозтар-нын мергежилдиг механизатор кадр-ларын белектери-биле ол сорулгага 541 миллион рубльди чоккук ийи чылдарда тускайлар. Ол акша-хө-ргөнгө-биле 700 мун ажык жижи-лерин белектөрүн турар. Механизор-ларын белектөр чорук көдөз ажыл-агыйга техниканы дөөрө ажылаар, күш-ажылдын бүүдүрүлгөсүн беди-дер арганы бээр.

Совхозтарын продукциязын кол хөвирлеринин бот-үнесин 1962 чылдын ийи-чөк 1964 чылда 9,1 хуу, 1965 чылда—14,2 хуу чигидери планда болгаш бөждөтө көрдүгөн. Ол чорук совхозтар орун-галы 1964 чылда 240 миллион рубль болгаш 1965 чылда—661 миллион рубль түгө аларын ханды-рар. Ол орунгалын ээлеп улус кези совхозтарын бүүдүрүлгөсүн калбар-тырына, амжалдыларын болгаш ма-териалдыг маңналына болгаш озе-рини культуруту хандырлыгына чарыгалары-биле совхозтарын эргези-не артар.

1964—1965 чылдарда ССРЭ-нин улус ажыл-агыйнын хөгжүдөринин күрүнө планынч дугайында, 1964—1965 чылдарда ССРЭ-нин күрүнө бөждөтинин дугайында болгаш 1962 чылда ССРЭ-нин күрүнө бөждөтинин күвөсөзүнүн дугайында Бюджет комиссиязынч даргазы, депутат И. С. Сеннинин эдеринч илеткелин Эвилелдешк Республикаларын дөкөтүп.

Националдар Советинге ол-ла ай-тырынын талазы-биле эдеринч илеткелди Бюджет комиссиязынч даргазы, депутат М. А. Янов кылган. Оон ангыда чоккук ийи чылдарда ССРЭ-нин улус ажыл-агыйнын хөгжү-дөринин күрүнө планынч, күрүнө бөждөтинин дугайында эдеринч илеткелди Националдар Советинин Экономика комиссиязынч даргазы депутат О. И. Иващенко кылган.

Оон сонда депутаттар эштер П. Ф. Ломоноуц болгаш В. Ф. Гарбузовтун илеткелдери база эдеринч илеткел-дери чутуулаалыг көрүнө кирген. Эвилелдешк Советинге санал бер-генер болза: И. П. Казанец (Ло-неш-Калининск сонгулда округу, Украин ССР), Т. Я. Киселев (По-лоцкий сонгулда округу, Белорус-СР), М. С. Солонченко (Баранга-Киров сонгулда округу, Казах ССР).

Националдар Советинге санал бер-генер болза: И. М. Герасимов (Якут-скийн хоорай сонгулда округу, РСФСР) болгаш В. Ф. Промислов (Усть-Майск сонгулда округу, РСФСР).

СЭКП-нин ХХII съездинин ший-тирлерин амдыларга боттандырар, коммунизмин чырыктыгы оранын тургузуп турар совет кижилеринч карак кылды, маадрык күш-ажы-лынын дугайын санал берген деп-тандыр чутуулап турган. Чеди чыл-ды улуг-чаагай базымы улутун төлөдери чүтүлгөндө улуттар-га күстүп турган. Улуттун бүүдүр-гүнү үлөшүлүп-ла кедергей улуг, ке-дир үгө планнар шынап-ла өндүр чаагай. Ону депутат боттарынын чутуулаалыг демделешкан, улут-пурну, көдөз ажыл-агыйын, бистин Төрөн чүрүвүстү культуразын улум ийи хөгжүдери төлөдө чүт-күлгө хөргөтү дөдөрүнч дугайын тодаргай чутуулаалар.

1964—1965 чылдарда улус ажыл-агыйнын хөгжүдөринин күрүнө планынч болгаш күрүнө бөждө-тинин сөсөсига чутуулаажы көрү-бө-дө киршип келген төлөдөдөдөр чүт-дүтүп көрүшкөн, депутаттар бол-за, бистин бүгү чүрүвүстүн, бүгү совет кижилерин, эвилелдешкен республика бүүдүрүлгө эрге-ажык-тары ол документтерде илеткелдери деп демделешкенер.

Сөсига болуун ажылын бөгү-үрүчүлөөр.

(СЭТА-нын көрр.).

Капитал салышкынарны акшаландыраы

Коммунизмин материал-техниктиг базазын тургузары аажок хөй ка-питал салышкынарны негеп турар дөдөрүн бистин партиявистин Про-граммасында айтыкан. Сорулга чү-дөт дөдө, ол салышкынарнын өн-ө-нө улуг түнелдери кылдыр база ша-гүрени камнап ап турган, эң-не ута-а-ылаалыг болгаш камнагалыг ажыл-дарында болур деп, эш Гарбузов чутуулаан.

Капитал салышкынарны эң аажыкты ажылдарын, капитал ажалдарын эң-не аажыкты болгаш камнагалыг улган салышкынарнын шийи аларынын, капитал салыш-кынарнын чарыгаттыганы рубль бүүдүрүгө оонаштыр продукциянын эң улуг немеле өздөдөтүн ханды-рарын, ол салышкынарнын орун эгидеринин хуусааларын кызырар-нын бирги черегин ажур-дузалыг партия биле чазак үөлөп көрүп турар.

Сөөлүг чылдарын дүргүзүндө ол сорулгаларын күсөдери-биле өздө-нү чүтүлө хөмчөгөдөр чоруткан. Ка-питал салышкынарнын планнарын болгаш улус ажылдарын организа-циязын үндөсүн-биле экижидер дугайында эш Н. С. Хрущевтин ай-тышкынарны амдыларга боттан-дырып турар. Улутун улус ажыл-агыйнын тускайлаан адыры кыл-дыр тургускан, ССРЭ-нин Куртудуу адыры организастаан болгаш анаа чаа хуусааларын дааскан, туугаларынч тигүл дазыларын бөдөлөөрүнч чаа чүрүмү доктааткан, капитал салышкынарнын объектилер болгаш адырлар айык-биле, туугу бүүдүрү-лгөсүн чүтүлгө барымдалап турган, то-даргай планнарынч ол чүрүм баш бүүрүлгө көрүп турар.

СЭКП ТК-нын болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлдинин айтыш-кынарны дүштүр 1964—1965 чылдарда планга хөргөнгөлерин ажы-галга кирер объектилерге бирги эөлөдгө улуттарынч турар, ол чорук бо чылдарынч дүргүзүндө бүүдүр-гө чүктөрүн ажылдала кирерин ээлеп көвүдөдөрүн болгаш дозуулаан ту-дугаларын кызырарын хандырар ужуруту. Чижээ, 1964 чылда кол-фондуларын ажылдала кирерин 13,6 хуу, 1965 чылда—11 хуу өвөр, а химия улутурунч талазы-биле 1964 чылда—48 хуу болгаш 1965 чылда—36 хуу өвөр. Ол чорук до-зуулаан туугаларынч артымы ийи чылдарынч дүргүзүндө бүүдүр чарык-

миллиард рубльге кызырар ужуруту. Куруенич капитал салышкынар-нын акшаландырынынч тууун, тууга саарылга хөргөнгөлеринч не-меле өздөдөтүн кирештирешкан, улус ажыл-агый планынча дүштүр 1964 чылда 36,5 миллиард рубльге болгаш 1965 чылда—39,9 миллиард рубльге доктааткан.

Тургузтуман дөдөрүнч артык кураулары тургузарын бөдүрүл-гөсүн партия биле чазак чагыс өвөс утаа айтып келген дөдөрүн илеткелчи демделген. Ичачыкче-жөк ол курауларынынч өзери үр-гүлүлөшкөн, ол чорук туугунун хуусааларынч болгаш дөдөрүнч чедерининч планнарында харылаа-нынч четпес-биле, а ол ышкаш ту-дугу ай-шаанда дооспазы-биле та-йымдалатынынч турар. ССРЭ-нин Куртудуу, ССРЭ-нин Улус ажыл-агый чөвүлгө болгаш эвилелдешкен республикаларын Министрлер Чө-вүлгөдери туугаларга дөдөрүнч бар курауларынынч хынап көрүп, эргө-жөк чүтүлө таарылга болгаш олар-нынч каауларын боттандырар, дө-дөрүнч чагылары биле бөдөлө-түнгөн туугу дазыларынч арзымы-да холбаштырылган хандырар ужуруту.

Капитал салышкынарнынч ак-шаландырышкынынч үнөр дөсө-дөрү 1964 чылда 425 миллион рубльге болгаш 1965 чылда 170 миллион рубльге тодартап, ол бола туугу-ларда дөдөрүнч бар курауларынынч ажылдарынч күсөлү-биле хо-сталуу түнөр-дүр.

ССРЭ-нин Туугу банкымы болгаш сан органыры болза, дөдөрүнч тын-тышын аларына үндүрүп берген ак-ша-хөргөнгөлеринч чарыгалын, ол сорулгага көрдүгүн дөдөрүнч дөдөр-дөрүнч чедирин бөдөрүнч хөмчө-лөтүн дүштүр турарынч үрүтүлүк контролдар болгаш дөдөрүнч эл-төп тургузарынч саадалып турар ту-дугаларга хамаарыштыр шийтирлиг хөмчөгөдөр айыр хуусаалыгылар.

Туугу организасталары 1964 бол-гаш 1965 чылдарда доктааттыган туугу ажылдарынч аажок улус Про-грамманынч чедилкининч күсөдө-ринч бүү-ле таарымчалыг чүтүдө-ринч болуп турарлар. Бар аргалары чөп ажылдары болгаш капитал ту-дугу үндүрүп берген рубль бүүрү-лгөсүн эң-не аажыкты кылдыр улганды-рар хандырар туугуларынч со-рулгазы болу.

Садыгын акшаландыраы

Совет салгыны хөгжүдери улутунч өвүп турар хөргөнгөлерин ханды-рары эргөжөк чүтүлө чүүдү болу-р деп, эш Гарбузов тургузулуп чуту-улаан. Коммунист партия болгаш Совет чазак улутунч хөргөлдө бар-раанынч бүүдөринч калбартыр, са-дыг бүүдүрүлгөсүнүнч ажылынч экижидер дугайында доктаамал са-гын салып турар. Урмектен саар бар-аан саарылганын 1964 чылда 5,7 хуу болгаш 1965 чылда 6,4 хуу ө-вөтүрүнч улус ажыл-агый планында көргөн. Бараан саарылганынч ай-тыкан хөмчөлү бараан фондуларынч ээлеп калбары-биле хандыр-тынып турар. Ол чылдарда күрүнө салгыны капитал салышкынар бир миллиард чыгам рубль болу-р, ол чорук хөй сагынч маганисарин, скелдери, ногаалар шыжаар чер-лерин болгаш ийитинч чөмөнгө-лө-рү.

Совет салгыны хөгжүдери улутунч өвүп турар хөргөнгөлерин ханды-рары эргөжөк чүтүлө чүүдү болу-р деп, эш Гарбузов тургузулуп чуту-улаан. Коммунист партия болгаш Совет чазак улутунч хөргөлдө бар-раанынч бүүдөринч калбартыр, са-дыг бүүдүрүлгөсүнүнч ажылынч экижидер дугайында доктаамал са-гын салып турар. Урмектен саар бар-аан саарылганын 1964 чылда 5,7 хуу болгаш 1965 чылда 6,4 хуу ө-вөтүрүнч улус ажыл-агый планында көргөн. Бараан саарылганынч ай-тыкан хөмчөлү бараан фондуларынч ээлеп калбары-биле хандыр-тынып турар. Ол чылдарда күрүнө салгыны капитал салышкынар бир миллиард чыгам рубль болу-р, ол чорук хөй сагынч маганисарин, скелдери, ногаалар шыжаар чер-лерин болгаш ийитинч чөмөнгө-лө-рү.

Социал-культура хөмчөгөрин болгаш чурттаага туугун акшаландыраы

Бүгү-ле чүвөни кижиге, кижини чаагай чорутууга! деп коммунизминч улуг идеязы бистин партиявистинч политиказында сиңиккен деп, илет-келчи демделген. Улуттун хуусаалыг хөргөнгөлеринч хөргөлдөтүн ийи-чөк фондуларынч күсөлү-биле улум долдуур хандырар партиянын Про-граммасында көрдүгөн. Совет кижидер ол фондуларынч күсөлү-биле ха-лаа өөрдөгөдөр, медицина ханды-рылганынч ажылдап, пенсиялар, посо-

зиныч бүүдүрүлгөлеринч тударып хандырар. Садыг организасталарынч саарылга хөргөнгөлерин 700 миллион рубльге көвүдөр. Садыга ССРЭ-нин Курбанкызынынч чөдө салышкынарны база өвөр.

Амгы үенинч модельдеринч бол-гаш хөвир-шынарнынч бараанынч бүүдүрү үндүрүнч өй-шаанда хандырар төлөдө, улутурунч ажылынч улуг сааларынч садыг организасталары чедир дүлөөлөгөтү дөдөрүнч илеткелчи демделген. Бистинч улуту-рунч үнөрүнч негеп турары чүтүл-гөдөр бараанынч бүүдүрү үндү-рүр ужуруту. Садыга берип турар бараанынч асортиментинч бол-гаш шынары дөш, а ол ышкаш оларынч дүргөн сайгалары дөш улуту-ру бүүдүрүлгөсүнүнч материал та-лаазы-биле харымсалганынч шийти-рлиг бөдөрү эргөжөк чүтүлө.

Улус өөрдөлгөсүнө,	1963 чылда	1964 чылда	1965 чылда
Эргөжөк болгаш культуруга	13,8	14,6	15,4
Кадык камгалалына	5,3	5,4	5,7
Крухенич социал туруваннезине болгаш хандырлыгына	12,0	12,7	13,4

Ийи эргөнгөсүнч школарынынч болгаш школа-интернаттарынч акшаландырышкыныча 1964 чыл-да 4,3 миллиард рубльди чарыгаларынч айткан. Ол акша-хөргөнгө 46,9 миллион кижиге, азы 1963 чылдын ичинде 2,3 миллион хөй кижинч өөрдөдөр хандырар. Школа-ин-тернаттарга болгаш уртлар хунаар бөдөлдөргө барык 3 миллион урт-лар өөрдөр.

Урулар садтарынынч болгаш урт-лар адырларынч четкелери чыл кел-ген туугун калбарып турар. Ол албан черлеринч четкелеринч хөгжүдө-ринч темпелери чеди чыл планынч ооналгаларынч дыка мурунч чылдарынч дүргүзүндө школа назымыч четпес туугаларынч албан черлеринч уруларынч саны 80 хууга ө-көш, а келди ийи чылдарда ам-лаа 20 хууга өвөр. 1965 чылда урт-лар садтарына болгаш асылдери-ге 7,5 млн. уруларынч кижилер апар. Ол албан черлеринч тежиринч 1964 чылда 1,7 млрд. рубльди, 1965 чылда—1,9 млрд. рубльди үн-дүрүп берген турар.

Амгы үенинч бүүдүрүлгөсүнч эрге-ажыктары белик мергежилди тус-кай эртемчилер белектөрүнч не-геп турар. Дөдө болгаш ортукм тускай өөрдөгөдөр черлеринч тее-зө-

уластуң чаагай амдыралын бөдө-ринчө дыка улуг ажур-дузалыг болуп турар. Чеди чылдын беш чыл-дарынч дүргүзүндө эртемге чары-галдар ийи аажык каттап көвүдөп ту-рар. 1964 чылда эртемни хөгжүдө-ринч төлөвилөөн, азы бо чылдын и-чинде 5,6 хууга хөй болуп турар; 1965 чылда ол чарыгаларын 5,4 млрд. рубль кылдыр баш уур көргөн.

Совет кижилеринч кадыктынч камгалары социалисттиг күрүненич өвөз сагын салыр чүүлө болуп турар. Эмнеге-профилактиктиг албан черлеринч четкелеринч улум ийи дыка калбарынынч болгаш чо-нук медицина хандырлыгызын экижидеринч талазы-биле хөмчөгөдөр 1964—1965 чылдарынч улус ажыл-агый планы-биле болгаш бөждөдө-дөрү баш уур көрүп турар.

Куренич социал страхованич болгаш социал-хандырлыгына акшаландырышкынар 1964 чылда 12,7 млрд. рубль болгаш 1965 чылда—13,4 млрд. рубль чедер, ол бола 1958 чылда ол сорулгаларга үнгөн чарыгалардан бүүдүр чартык каттап ажып турар.

Чурттаага туугунчуну акшала-ндыраары чедир ийи чылдарда 8,8 млрд. рубльди баш уур көрүп турар. Чурттаага-туугу кооперативч калбаа-биле хөгжүрү, анаа күрүнө туугу материалдары-биле болгаш үр хуусаалыг чөлдөрү-биле улуг ду-залачкыны көрүтүп турар. 15 чыл чедир хуусаалыг, 670 млн. рубль дүндүр чөлдүн кооперативга ты-мыскан турар.

Чурттаага туугунчуну улуг акшаландырышкынар-биле чер-гелештир, чурттаага фондуунч те-жиринч болгаш сөптөсүнч, а ол ышкаш коммунал ажыл-агыйга кү-рүнө улуг хөргөнгөлеринч тускайлап берип турар. Ол сорулгаларга үнөр чарыгалар 1964—1965 чылдарда 5,7 млрд. рубль болу.

Камгалалга болгаш эргелеге чарыгалдар

Тайбыч кожа-хөдөө догунаш-кынынч ленинчи идеязы Совет Эви-лелдинч политиказынынч үндөсүнчө сарылып турар. Ол приниптинч хаяк чок боттандырып чорук Совет Эвилелдинч болгаш бүгү социал-исттиг дем каттыштырылганынч дөдө-дөргө ал-адарынч турун көрбөз бөдө-дөргө колдуруп үндүргөн.

Агаарга, космос дөдөсүнчө бол-гаш суг алаанга адролуг сөптөсүнч шөлдөдөрүнч кылдыр хөргүдүрү дугайында Москва керезинч чаргап, а ол ышкаш адролуг чөптөсүнч космос-чө орбитага салып үндүрүлгөсүнч дү-штүрүп алган чорук дөдөсүнч дү-штүрүп чорунч чавырлыларынч бол-гаш күрүнөлөр арзынча бот-бо-дуу бичир чорукту бажыларынчч орууга чүтүлө базы болган.

ССРЭ-нин Чөсөттиг Күштеринч үнөр чарыгаларынч 1964 чылдынч бөждөдөрү 600 млн. рубльге эвө-дөдөрүнч баш уур көрүп болдуур деп, Совет чазак санаан. 1964 чыл-да ССРЭ-нин күрүнө бөждөдөрүнч камгалалга үнөр чарыгаларынч 13,3 млрд. рубль түгө баш уур көр-гөн, ол бола 1963 чылда турган 16,1 хууга улус бөждөтүнч бүү-р чарыгаларынч 14,6 хууга болуп турар. Бистинч Төрөнч чүрүвүстүнч болгаш бүгү социалисттиг лагеринч

да дөртөнч хөй каттап өскөн. Эвилел-дешкен республикаларынч бөждө-дөрү амгы үедө ССРЭ-нин күрүнө бөждөдөрүнч чарыгалар хөй болуп турар, ийичарга 1953 чылда олар-нынч үлүүнч өөн 21 хуу хирези оонажып турган. Улус ажыл-агый-ныч болгаш социал-культура хө-мчөгөдөрү Күрүнө бөждөдөрүнч бүү-р чарыгаларынч акшаландырыш-кынынч 70 хире хуугу эвилел-дешкен республикаларынч бөждө-дөрүнч дөдөрүнч боттандырып ту-рар.

